

עלון לב המועדים

הלכות והליכות בענין "סימני ראש השנה" – "וצורת אמירת הפיוטים"

"שנה טובה ומתוקה"

הטעם שכופלים "טובה ומתוקה" לפי שכמה פעמים יש לו לאדם טובה אבל אינו מרגיש בה שהיא טובה אלא שהוא מוכרח להאמין כי בודאי לטובה שהרי מאתו יתברך לא תצא הרעות לכן מבקשים "שנה טובה ומתוקה" דהיינו שהשנה תהיה טובה עד כדי כך שנרגיש בה היטב בחושים הטבעיים שהיא טובה כמו שמרגישים את מתיקות הדבש ונהנים ממנו.

כשאוכל הסימנים יש להקדים קודם פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ורבים נהגו לברך תחילה על התפוח (כמבואר בטושו"ע תקפ"א) ואם אינו רוצה לשנות המנהג הקדום לא יניח את הפירות שמשבעת המינים על השולחן עד אחר שיברך על התפוח (הגרשו"א הליכות שלמה מועדים חלק א פרק א יז, דבר הלכה שם כו).

והטעם שכתב הרמ"א (תקפ"ג) לברך בליל ראש השנה על התפוח ולא כתב לברך על הרימון או תמר שהם מז' המינים: לפי שבמקומו של הרמ"א לא היו מצוים רימונים ותמרים רק תפוחים לכן כתב שמברך על התפוח (ארח דוד להר"ד בהר"ן הלכות ימים נוראים רג).

עוד אפשר לומר שנתבאר (בהלכות ברכות) שאין צורך לשנות מסדר האכילה בכדי להקדים החביב או מין שבעה, ה"ה כיון שמנהג לאכול תחילה את התפוח לסימן טוב לכן אין צריך להקדים התמר אע"פ שהוא ממין שבעה (ע"פ בה"ח תקפ"ג יג).

ביאור סדר הסימנים (כה"ח תקפ"ג ע"ש)

סילקא – תחילה מבקש שיסתלקו אויביו סילוק בעלמא, כרתי – ולאחר שיסתלקו יכרתו שלא ישובו עוד לקטרג, תמר – ואחר כך יתמו ר"ל שיתבטלו מן העולם לגמרי, קרא – ואחר שנתבטלו המקטרגים לגמרי אנחנו מבקשים שתקדע רוע גזר דיננו מכיון שאין עכשיו מקטרגים, רוביא – ואחר כן ירבו זכויותינו, רימון – שנוסף עוד במצוות כי מצוה גוררת מצווה עד שנהיה מלאים מצוות כרימון, ראש של כבש או דג – אחר שבקשנו שנהיה מלאים מצוות כרימון מבקשים שנהיה לראש (מצד הקדושה), תפוח בדבש – ועל ידי זה תתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

העלון נתרם

לע"נ הרב שלמה זלמן חיים ב"ר יצחק צוויג ז"ל

"אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא, לעולם יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי" (הוריות יב, א).

הטעם באכילת סימנים בר"ה

נוהגים לאכול בליל ראש השנה מיני פירות ובשעת אכילת הסימנים אומרים על כל פרי "יהי רצון" (טושו"ע תקפ"ג, א), הטעם: כיון שהוא תחילת שנה נוהגים לעשות לסימן טוב לאכול הדברים הרומזים לזה (חיי אדם כלל קל"ט, ומשנ"ב תקפ"ג ס"ק ד).

טעם אחר: כדי להזכיר לאדם שהוא עומד בדין ביום זה ויתעורר לתשובה (אליה רבה תקפ"ג בשם השל"ה).

טעם אחר: לפי שבר"ה אנו מבקשים על עניני מלכות שמים כשמתפללים "ובכן תן פחדך", "ותמלוך אתה לברךך", ועל עניני עולם הזה אנו מבקשים רק ברמז ע"י אכילת הסימנים (ספר התודעה ח"א).

זמן אכילת הסימנים

יש שנהגו: לאכול סימנים רק בליל א' דר"ה (אלף המנן תר"ט), והטעם: לפי שפירשו את דברי הגמרא "בריש שתא" שצריך לאכול סימנים רק בכניסת השנה בראשיתה בליל א' דר"ה (בני יששכר תשרי מאמר ב אות יא).

ויש הנוהגים: לאכול גם ביום ב' (שערי תשובה תקפ"ג בשם א"ר תקפ"ג), הטעם: שפירשו "בריש שתא" דהיינו ב' לילי ר"ה (עיין מועדים וזמנים ח"א עמוד קו, עיין אור ישראל מאנסי יג שהרחיב בדבר).

ויש הנוהגים: לאכול גם ביום (שו"ע תקפ"ג שע"ת שם, ממה אפרים תקצ"ד).

"יהי רצון...שירכו זכויותינו כרימון"

הטעם שמבקשים כן אף שאמרין בגמרא (ברכות נז, א, סנהדרין לו, א) אפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון א"כ מה הרבותא הכא (פרי חדש או"ח תקפ"ג מטה יהודה תקפ"ג).

שמה דאמרין בגמרא שאפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון בכל שנותיהם אמר אבל כאן מתפללים שבכל שנה ושנה ירבו זכויותיו כרימון א"כ פשו להו טפי (פרי חדש תקפ"ג).

טעם אחר: אע"פ שכך נאמר כל אדם לעצמו אינו מחזיק בעצמו בכך ולכך מברך (מטה יהודה שם).

טעם אחר: אע"פ שיש לו הרבה מצוות מ"מ אפשר שיש לו יותר עבירות מהמצוות, אבל בראש השנה שנקט לשון ריבוי ר"ל שיהיו הזכויות מרובין מהעונות ועל ידי כך נקרא צדיק גמור (מטה יהודה שם).

אביון" כאשר בקטע הראשון מתוארת רוממותו של הקב"ה "מלך עליון" ובקטע הבא שפלותו של בשר ודם "מלך אביון" (א"ר תקצב ב).

ראיה נוספת: הפיוט נסדר לפי סדר א' ב', ובקטעי "מלך עליון" יש רק את האותיות א' ג' ה' והלאה כאשר פיוט "מלך אביון" נתקן באותיות ב' ד' ו' והלאה, אמנם בשלב מסוים הוציאו מן הפיוט את כל קטעי "מלך אביון" ונתרו רק קטעי "מלך עליון" כאשר בסוף הפיוט מזכירים רק שני קטעים של "מלך אביון" הראשון באות ב' והאחרון באות ת'.
א"כ נראה שבפיוט זה לא אמרו לסיים "לעדי עד ימלוך".

פיוט "אדירי איומה"
במקור לא מצרפים את הפיסקא "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך" לסוף החרוז, אלא לתחילת החרוז הבא.

פיוט "וכל מאמינים"
במקור החזן היה אומר "האוחז ביד משפט" והקהל היה משיב לו תשובה שאכן "[ה]וכל מאמינים שהוא אל אמונה" ואין עול שאינו עושה משפט שקר, ושוב היה אומר החזן שהקב"ה יש בו מידה של "הבוחן ובודק גזי נסתרות" והציבור היה משיב לו תשובה "שכולם מאמינים שהוא בוחן כליות" וכן הלאה

וכך גם נראה לפי סדר הא' ב' שהפיוט מיוסד עליו "אוחז ביד" "אל אמונה", "בוחן ובודק" "בוחן כליות", "גואל ממות" "גואל חזק".

המנהג היום: שהציבור אומר בלחש "האוחז ביד מידת משפט" ואחר כך מתחיל בקול "וכל מאמינים שהוא אל אמונה הבוחן ובודק גזי נסתרות" דהיינו "וכל מאמינים" הוא תחילת הפיוט.

ואפילו שמו של הפיוט נשתבש כתוצאה מכך שהוא נקרא "וכל מאמינים" בעוד ששמו האמיתי הוא "האוחז ביד מידת משפט" כפי שהוא נקרא בספרי המנהגים האשכנזים.

בדקדוקיו: יש להפסיק בין "הלן בסתר בצל" לבין "שד"י" והביאור מי שהוא שלן בסתר בצל – דהוא שד"י (לקט יושר עמוד קלג).

פיוט "דגול מרבבה"
במקור החזן היה אומר "אתה הוא אלוקינו" והציבור היה משיב לו "בשמים ובארץ" והחזן היה אומר "גבור ונערץ" והציבור היה משיב לו "דגול מרבבה", וכן הלאה "הוא שח ויהי" "יוצוה ונבראו" כאשר שני הקטעים עוסקים בבריאת העולם וכך מורגש שהמענה של הקהל הוא השלמה לדברי החזן.

המנהג היום: שאומרים את הקטע הקודם עם הקטע הבא דהיינו "יוצוה ונבראו" "זכרו לנצח" הפסקה שייכת לקודם, וא"כ יוצאת ממשמעותה כוונת המחבר.

הסיבה שגרמה לטעות

לפי שבמקור החזן היה אומר קטע אחד והקהל היה אומר את הקטע השני דהיינו, "האוחז ביד מיד משפט" והקהל היה עונה "וכל מאמינים

סדר אמירת פיוטים

מנהג ישראל לעטר את התפילות של שחרית ומוסף בימים הנוראים בפיוטים שונים שחיברום גדולי וקדושי ארץ כדי לעורר את הלבבות לתשובה ולתפילה וליראת ה' לעורר רחמים על ישראל לפעול לכתיבה טובה ושנה טובה לכלל ולפרט.

לשון פיוט: פיוט מלשון שירה לפי שביון קוראים למשורר פוטאנ"א (שו"ת הר"י מנאש סימן רד).

מהם פיוטים: עיקרם של הפיוטים הוא עיבוד מדרשי חז"ל בצורה של שירים ולפעמים הכניסו הפייטנים לתוך דבריהם גם דברי הלכות כדי להורת לעם את ההלכה בה ינהגו.

קושייתו של החזן יאיר (בספרו מקור חיים סימן סח) היאך מערבים תורה ותפילה

ומיישב לפי שתקנו אמירת הפיוטים באותם זמנים שלא היו יכולים ללמוד מפני הגזירה, לכן חכמים שבימיהם תקנו להם בכלל התפילה הלכות כדי להכיר ולהזהיר עמי ארצות הלכות חג בחג והלכות ימים טובים והלכות שבת ודקדוקי הלכות בדרך שבח והודיה ופיוטים.

הטעם שתקנו הפיוטים בלשון שאינה מובנת

כדי שלא ילמדו הגוים את השבחים ויבאו לשבח בה לאלוהיהם (שערי אפרים סימן יג), ונשאל הגרשז"א האם מותר לבאר הפיוטים, והשיב שמותר, והטעם: לפי שכוונת השער אפרים היא רק על הנוסח המקורי (שלמי מועד).

מעלת הפיוטים

וז"ל קב הישר (פרק פו) וחיוב על כל אדם לומר הפיוטים בשמחה ובכוונת הלב בשפה ברורה, כי בכל פיוט ופיוט יש סודות נפלאים .. כי הפיוטים נתחברו על פי עצת מלאכי מעלה שנלוו לרבי אליעזר הקליר שסידר סדר הפיוטים על פי א' ב' ועל פי תשר"ק כי כן מזמרים ומשבחים למעלה".

כשחבר ר' אלעזר הקליר את הפיוט "וחיות אשר הנה מרובעות פנים בכסא" למוסף ראש השנה ליהמה האש סביבותיו (שבלי הלקט סימן כח בשם ר"ח, משנ"ב סח ס"ק ד).

שינויים בפיוטים במרוצת הדורות

פיוט "מעשה אלהינו" "מלך עליון" "ה' מלך"

במקור צריך להתחיל "מלך עליון" ולסיים ב"לעדי עד ימלוך".

והשתרש לומר שמצרפים שניהם יחד ואומרים "לעדי עד ימלוך מלך עליון" בעוד שצריך לומר "מלך עליון" ואחר כך את החרוזים המבארים את שבחיו ולסיים בעדי עד ימלוך.

ראיה לדבר שלא שייך לומר שניתקן שיאמרו "לעדי עד ימלוך מלך עליון", לפי שבמחזורים ישנים היה הפיוט הזה משולב עם הפיוט "מלך

לע"נ - הרב שלמה זלמן חיים ב"ר יצחק ז"ל
הרב יצחק ב"ר שלמה זלמן ז"ל

שהוא אל אמונה", ה"בוחן ובודק גנזי נסתרות" החזן היה אומר והציבור היה עונה "וכל מאמינים שהוא בוחן כליות" [כמו בשיר היחוד שהחזן אומר פיסקא והקהל אומר פיסקא]

ובמשך הזמן הקהל התחיל לומר את דברי החזן והחזן אומר את מה שהקהל אומר עד שבמרוצת השנים אומרים שניהם יחד.

כמו כן פזמון "מלך עליון" החזן היה אומר תחילה "מלך עליון" והקהל היה אומר את שבחי מלך עליון ועד שהקהל גם רצה לומר "מלך עליון" ואמרו עם הש"ץ.

פתיחת ארון הקודש באמירת הפזמונים

נהגו לפתוח את ארון הקודש באמירת הפזמונים, הטעם: כדי לעורר רחמים עלינו בשמים ושיפתחו לנו שערי שמים לתפילתנו ואנו עושים בתחתונים ומרמזים בעליונים (אלף המגן תקצב, א).

טעם אחר: כנגד כניסת כהן גדול לקודש הקדשים לפי שבארון הקודש נמצא ס"ת ובקדש הקדשים היה הארון עם לוחות הברית, וזאת כדי להגדיל הכוונה ולהקדישה קדושה יתירה (לבוש קלג).

עמידה בשעת פתיחת הארון קודש באמירת הפזמונים ישיבה: מעיקר הדין אין חיוב לעמוד כשארון הקודש פתוח לפי שארון הקודש מונבה י' מפתחים והיו רשות בפני עצמה (רמ"א יור"ד רמב"ה, ס"ז ג).

אמנם רבים נהגו לעמוד, הטעם: דרך כבוד, ובפרט היושבים סמוך לארון הקודש שרואים את הס"ת (פ"ז יור"ד רמב"ה).

אם יכול לעמוד או בחזרת הש"ץ או בשעה שארון הקודש פתוח, יעמוד בחזרת הש"ץ, והטעם: לפי שיש לזה יותר מקור (הגר"ק חוט השני תקצו כז).

"מסוד חכמים"

"מסוד חכמים" בקשת רשות לש"ץ להפסיק מחזרת הש"ץ ולומר פיוטים. הטעם שבמסוף ביום שני של ראש השנה אין אומר החזן "מסוד" לפי שמסוד הוא רשות לש"ץ על הפיוטים וכיון שביום ב' אין אומרים פיוטים בברכה ראשונה, אין צריך לומר מסוד (אוצר כל מנהגי ישרון סימן ס' אות י, עיין הליכות שלמה ביום א' דר"ה).

"יראתי בפצותיך" יראתי" הוא רשות לשלוח ציבור להתחיל התפילה.

אמירת פזמון זה עם החזן

אין לומר פזמון זה עם החזן, ולכן יש לשתוק בשעה שהשלוח ציבור אומר זאת, ומי שחשקה נפשו לומר פיוט זה כי הוא מעורר לב האדם יאמרו בלחש שלא יתבלבל הש"ץ, וגם ידלג מה שאומר שם "משלחי להמציא כפר ומחיל" שלא יהיה כדובר שקרים שהרי אינו ש"ץ, וביום השני ידלג "להלותך שלחוני" (מטה אפרים סימן תקפ"ז).

לע"נ - הרב אברהם שמחה ב"ר אליעזר ז"ל
מרת חיה לאה ע"ה ב"ר בן ציון ז"ל
מרת ברכה איטא ע"ה ב"ר יעקב צבי אריה ז"ל

"לאל עורך דין"

הטעם שאומרים פזמון זה ביום א' דר"ה בשחרית וביום ב' במוסף לפי שנחלקו בגמ' (ר"ה עז, א) אם הקב"ה דן את עולמו בג' שעות ראשונות של היום, או בג' שעות שניות ובעל הפיוט לא ידע להכריע אי בשלוש ראשונות והוא זמן שחרית או בג' שניות שהוא זמן מוסף לכן תיקן ביום ראשון לאומרו בשחרית כדי שיהיה בג' ראשונות, וביום השני כדעה השנייה בג' שעות אחרונות (וביו"ב שהקב"ה דן את כל העולם מבוקר עד לילה אומרים בשחרית) (א"ר, אוצר כל מנהגי ישרון סימן ס' אות יא).

"מלך עליון": המנהג לסגור את הארון כשאומרים "מלך אביון", הטעם: דווקא שאומרים שבחו של מקום פותחים את הארון הקודש משא"כ באמירת "מלך אביון" (ליקוטי מהרי"ח סדר ראש השנה מוסף).

"ונתנה תוקף" - "בראש השנה יכתובן" - "מי ישפיל ומי ירום" בסיום הקטע הנוסח "מי ישפיל" "ומי ירום" בשונה בכל הקטע שאומרים תחילה את הטוב ואח"כ את הפחות טוב "מי יהיה ומי ימות", והטעם: כדי לסיים בדבר טוב "מי ירום" (ליקוטי מהרי"ח סדר ראש השנה מוסף).

"עלינו לשבח"

סדר מלכויות נפתח באמירת "עלינו לשבח", והטעם: לפי שקודם אמירת מלכויות אנו משבחים לקב"ה שנתן לנו דעת לקבל עלינו מלכותו ית"ש ושלא "עשנו כגוי הארצות" (בי" תקצא ג).

פתיחת וסגירת הארון: פותחים את ארון הקודש בתחילת אמירת "עלינו לשבח" ובשעת אמירת "שלא שם חלקינו כהם... שהם משתחווים... אל א'ל לא יושיע" סוגרים, והטעם: לפי שמספר כגונות עבודה זרה שלהם (עיין רמח"ל מאמר החכמה) וחוזרים ופותחים ב"ואנחנו כורעים" (שעה"צ קלא מוד, אלף המגן תקצב ב).

שיבוש במקום פתיחת ההיכל המנהג לסגור כשאומרים "שלא שם חלקנו כהם וגו'" ופותחים ב"ואנחנו כורעים",

במקור צריך לסגור אחרי "שלא שם חלקנו" כשאומרים "שהם משתחווים להבל וריק", והסיבה לכך כיון שרק הפסוק הזה הוא גנות.

והטעם שנשתבש הדבר: לפי שלא היו אומרים "שהם משתחווים להבל וריק" מפני הצנזור ולכן חשבו שצריך לסגור לפני שלא שם חלקינו ובאמת צריך להיות פתוח ב"שלא שם חלקנו" דוה שבח (הגר"ש דבילצקי קיצור הלכות המועדים ט כז).

הטעם שפותחים את ארון הקודש באמירת "עלינו לשבח" כדי להגדילו ולהודיע לעם שהוא שבח גדול ביותר ועל כן יאמרו בשאר ימות השנה בכוונה גדולה יותר ולתת זה על ליבם ברה"ב וביו"ב שהם ימי דין (לבוש קלג). טעם אחר: כדי לעורר רחמים עלינו בשמים שיפתחו לנו שערי שמים לתפלתנו ואנו עושים בתחתונים ומרמזים בעליונים (אלף מגן תקצב א).

נוהגים שהחזן בשחרית פותח בתיבת "המלך" בקול נעים במקומו ואחר כך ממשיך במקום של החזן.

הטעם: כדי לרמוז שהוא מקבל עליו עול מלכות שמים לפני שהוא ניגש לתיבה להיות שליח ציבור (וזו המנהגים עמ' קנו).

הטעם שאומרים "המלך יושב" בלי ה'

לפי שיושב פירושו שעבשיו יושב על כסא דין, אבל "היושב" בה' הכוונה הרגיל לשבת אע"פ שעבשיו אינו יושב (מטה אפרים תקפד שם ט).

מזמור ממעמקים

יש הנוהגים לומר מזמור "ממעמקים" אחרי "ישתבח" (משנ"ב נד ס"ק ד). הטעם: כי בכל יום מאלו עשרה ימים מתעורר אחד מעשרה העמקים הנזכרים בספר היצירה (האר"י פרי עץ חיים שער תפילות ר"ה עיין שם).

ויש נוהגים כהגר"א ואין אומרים מזמור זה: לפי שהמנ"א שמביא דין זה מסיים וצ"ע, וכונתו משום שקשה לו איך אפשר להפסיק בין ישתבח ליוצר והרי נפסק בשו"ע (או"ח נד) שהמספר בין ישתבח ליוצר עברה היא וחוזר מעורכי המלחמה, ולכן הנוהגים כדעת הגר"א אין אומרים מזמור זה, ויש הנוהגים: לאומרו אחרי חזרת הש"ץ.

הטעם לנוהגים לומר מזמור זה [לאחר ישתבח] ולא חוששים להפסק: משום שלא אסרו להפסיק אלא במילי דעלמא, אבל דברי שבה מעין המאורע מותר (נודע ביהודה בשם המהרש"ל).

תפילה בקול - מתפללים בקול אע"פ שכל ימות השנה מתפללים בלחש (שו"ע תקפב ט).

הטעם: בשביל לעורר הכוונה, ונדאי שאסור להרים את הקול יותר מידוי, ולפי שהטעם שאסור כל השנה להרים את קולו בתפילה הוא בכדי שלא להטעות את חברו בתפילתו, ובראש השנה שכולם עם מחזורים אין חשש שמא יטעה (שו"ע תקפב ט, משנ"ב שם ס"ק כד).

טעם אחר: לפי שהטעם שבכל השנה מתפללים בשקט כדי שלא ישמע אחד את וידוי חברו ויתבייש בזה, ולפי שבראש השנה ויו"כ כולם מתוודים גם אם חברו ישמע אינו בוש בזה (טעמי המנהגים).

לבכות בשעת התפילה

בבאר היטב (תקפד ג) הביא שהאר"י ז"ל נהג לבכות בשעת התפילה ואמר שמי שאינו בוכה בימים אלו אין נשמתו טובה ושלמה, גם מי שבוכה מעצמו ומתעורר בבכיה מאליו אותה שעה דנים אותו בב"ד של מעלה ולזה בא לו הבכיה, טעם אחר: כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה שלא ננעלו (ספר שערי טעמי המצות ענין ר"ה).

להערות והארות י. לג' ראג"ד 5 אלעד א"י 052-7668608

לקבלת העלון במייל: lev17382@gmail.com

בדינו: אסור לש"ץ לעקור רגליו כדי לברוע לפי שאסור לעקור רגליו באמצע התפילה ולכן נוהגים להניח סמנדר לפניו בשעת התפילה וב"עלינו לשתבח" מזויזם, כדי שיהא לחזן מקום לברוע בלי לזוז ממקומו והעומדים אצלו מסייעים אותו שיוכל לעמוד מבלי עקירת רגליו (ערוך השולחן תרכא, ד, מטה אפרים תקצב ס"ק א).

בדיני הכריעה: יש להפסיק בינו לבין הקרקע ע"י איזה דבר (שו"ע תרכא משנ"ב ס"ק יד). והטעם: משום דאסור לשטוח פניו על הרצפה משום אבן משכית.

מנגן קצת בתיבת "ומשתחוים ומודים" (מטה אפרים תקצב ס"ק א).

"עוד יזכור לנו אהבת איתן" – "יוציא איום – היום לצדק דינו"
יש נוסחאות שאומרים "יוציא" "היום" לצדק דינו, ויש נוסחאות שאומרים "איום" לצדק דינו, והטעם שאין אומרים "היום": לפי שאין אנו מחזיקים עצמנו לצדיקים שנכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים (ליקוטי מהר"ח בסדר ראש השנה מוסף על פי מחזור ויטרי לענין ארשת שפתינו שכתב שאין לומר ותוציא... היום מטעם זה).

ביאור הטעם לנוסחאות שאומרים "היום": כיון שמתפלל כאן בזכות שלושת אבות מותר (ליקוטי מהר"ח שם).

"היה עם פיפיות"

תחינה לש"ץ קודם אמירת "מלכויות זכרונות שופרות".
במנהגיו: יש מקומות שנוהגים שהחזן אומר עד ו"אתה מן השמים תשגיח אותם לרחמה", והציבור מסיים עד סוף הפזמון (מטה אפרים תקצב ב מביא משעין נושאים לך יאמרו בקול). ויש מקומות שהש"ץ אומר עד הסוף, והציבור יכול לומר זאת בשקט עם החזן.

"אוחילה לאל"

היא נמילת רשות לחזן על מה שרוצה לומר מלכויות זכרונות ושופרות בדינו: אין הציבור אומרים "אוחילה", והטעם: משום שהוא רשות לחזן (לבוש תקנא ג), טעם אחר: משום שהיו מוציא שם שמים לבטלה (קיצור השל"ה סוף מסכת ר"ה בהגה והאב בא"ר שם ז) וא"ר דוחה את זה שהשמות שבו יש בפסוקים ולא יהא אלא כקורא בתורה, וכונת הלבוש שאין צורך לציבור לאמרו (עיין אליה רבא שם ז, עיין שע"ת תקפב ח).

מנהגי התפילות

נוהגים שהחזן מסלסל בתיבת "המלך" בתפילת שחרית והטעם: לפי שהעולם נברא באות ה' שפתוחה בתחתית האות לומר שכל מי שרוצה לצאת לתרבות רעה יכול לצאת החוצה, ופתוחה גם למעלה שכל מי שרוצה לחזור בתשובה יש לו פתח חזרה, טעם אחר: להדגיש את רעיון מלכות ה' המובעת בתפילה בעיקר בראש השנה (מטעמים דמ"ט).